

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό της διαδικασίας εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004 για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας»

COM(2006) 16 τελικό — 2006/0006 (COD)

(2006/C 324/23)

Στις 24 Φεβρουαρίου 2006, και σύμφωνα με το άρθρο 149 της Συνθήκης ΕΚ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την ανωτέρω πρόταση

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι προπαρασκευαστικές εργασίες για το θέμα, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 6 Σεπτεμβρίου 2006 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. GREIF.

Λόγω ανανέωσης της σύνθεσης της ΕΟΚΕ, το Προεδρείο αποφάσισε να εξεταστεί η παρούσα γνωμοδότηση στην ολομέλεια του Οκτωβρίου και να ορίσει γενικό εισηγητή τον κ. GREIF, σε συμφωνία με το άρθρο 20 του ΕΚ.

Κατά την 430η σύνοδο ολομέλειας της 26ης Οκτωβρίου 2006, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 118 ψήφους υπέρ και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Κύρια σημεία του πολιτικού μηνύματος της ΕΟΚΕ

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την παρουσίαση του κανονισμού εφαρμογής του νέου κανονισμού 883/2004 για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, ο οποίος συνιστά ένα νέο σημαντικό βήμα για τη βελτίωση της ελεύθερης κυκλοφορίας στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.2 Ειδικότερα, κατά τη διάρκεια αυτού του «ευρωπαϊκού έτους για την κινητικότητα των εργαζομένων», η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να καλέσει τα κράτη μέλη να καταβάλουν κάθε προσπάθεια ώστε το σχέδιο κανονισμού εφαρμογής να αρχίσει να ισχύει το συντομότερο δυνατόν. Αυτό αποτελεί, πράγματι, απαραίτητη προϋπόθεση για να καταστεί δυνατή η εφαρμογή του νέου κανονισμού 883/2004, καθώς και για την υλοποίηση των βελτιώσεων και απλουστεύσεων που περιλαμβάνει.

1.3 Η ταχεία υιοθέτηση παρουσιάζει ιδιαίτερη σημασία, καθώς πρόκειται για μία συγκεκριμένη πράξη με σκοπό τη διευκόλυνση της κινητικότητας όλων των ευρωπαίων πολιτών. Η υπό εξέταση εφαρμογή του κανονισμού 883/2004 και του κανονισμού εφαρμογής του θα επιφέρει πολυάριθμες απλουστεύσεις, διασαφηνίσεις και βελτιώσεις σχετικά με το συντονισμό της κοινωνικής νομοθεσίας για τους χρήστες.

1.4 Η ΕΟΚΕ εκφράζει ιδιαίτερα την ικανοποίησή της για την επέκταση του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού με την κάλυψη περισσότερων ομάδων και κλάδων, καθώς και για τις διατάξεις που προορίζονται να βελτιώσουν τη συνεργασία μεταξύ των φορέων κοινωνικής ασφάλειας.

1.5 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να λάβει, το συντομότερο δυνατόν, όλα τα απαιτούμενα μέτρα για την προσαρμογή του συνόλου των κανονισμών και των συμφωνιών που επεκτείνουν το πεδίο εφαρμογής του συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας στον ΕΟΧ, την Ελβετία και τη Γροιλανδία, καθώς και στους υπηκόους τρίτων χωρών. Οι προαναφερόμενοι κανονισμοί και συμφωνίες σχετίζονται με τον κανονισμό 1408/71 και τον κανονισμό εφαρμογής του 574/72. Οι χρήσιμες τροποποιήσεις που σχετίζονται με το νέο κανονισμό 883/2004 πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί το αργότερο μέχρι την έναρξη εφαρμογής του.

1.6 Όσον αφορά τη θέσπιση αποτελεσματικότερων και ταχύτερων διαδικασιών ανταλλαγής δεδομένων, η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι αυτή η μέθοδος αναμένεται να προκαλέσει τη μείωση του διοικητικού κόστους και την επιτάχυνση των διαδικασιών προς όφελος των ασφαλισμένων στις διασυνοριακές περιπτώσεις. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η επιτάχυνση της διαβίβασης δεν θα αποτελέσει από μόνη της αποφασιστική πρόοδο. Η επιθυμητή αποτελεσματικότητα όσον αφορά τις προθεσμίες διεκπεραίωσης των υποθέσεων δεν θα καταστεί δυνατή εάν οι φορείς των κρατών μελών δεν διαθέτουν εξειδικευμένο και επαρκές προσωπικό, καθώς και τους απαιτούμενους τεχνικούς πόρους.

1.7 Όσον αφορά τη διαβίβαση δεδομένων, η οποία στο μέλλον θα πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων, η ΕΟΚΕ εκφράζει τις επιφυλάξεις της στο μέτρο που αυτό αφορά ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα (που αναφέρονται κυρίως στην υγεία, την επαγγελματική ικανότητα και την ανεργία). Επίσης, θα πρέπει να γίνουν τα απαραίτητα ώστε αυτά τα δεδομένα να χαιρούν κατάλληλης προστασίας και να αποφευχθεί η κατάληξή τους σε λάθος χέρια.

1.8 Εξάλλου, η ΕΟΚΕ προτείνει να αξιοποιηθεί η αποκτηθείσα πείρα από τη θέσπιση της ευρωπαϊκής κάρτας ασφάλισης ασθένειας, συμπεριλαμβανομένων και των ελλείψεων κατά την πρακτική εφαρμογή της στα διάφορα κράτη μέλη. Αυτά οφείλουν να λάβουν τα απαιτούμενα μέτρα ώστε οι ευρωπαίοι πολίτες να επωφελούνται πλήρως από τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν οι νέες ρυθμίσεις, κυρίως όσον αφορά την ασφάλιση ασθένειας.

1.9 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει ιδιαίτερα όλα τα μέτρα τα οποία προβλέπονται από τον κανονισμό εφαρμογής και τα οποία αυξάνουν τη νομική ασφάλεια και τη διαφάνεια για τους χρήστες του νέου κανονισμού συντονισμού. Πράγματι, στο παρελθόν έχει συμβεί να μην καταβάλλονται οι αντισταθμίσεις μεταξύ φορέων διαφορετικών κρατών μελών για πολλά χρόνια. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι η πειθαρχία όσον αφορά τις πληρωμές μεταξύ των κρατών μελών θα βελτιωθεί σημαντικά. Εξακολουθούν, ωστόσο, να υφίστανται ελλείψεις σχετικά με την κάλυψη των οφειλόμενων υποχρεώσεων μεταξύ των φορέων κοινωνικής ασφάλειας.

1.10 Η ΕΟΚΕ θέτει ωστόσο το ερώτημα κατά πόσον οι ρυθμίσεις του κανονισμού και του κανονισμού εφαρμογής, και ειδικότερα η επέκταση του πεδίου εφαρμογής του στα μη ενεργά οικονομικά πρόσωπα, θα ήταν δυνατόν να πυροδοτήσουν μία εξέλιξη που θα μπορούσε να υπονομεύσει τα γενναιόδωρα κοινωνικά συστήματα της ΕΕ και να προκαλέσει τη μείωση των παροχών. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να ληφθούν μέτρα ώστε να διατίθενται συγκρίσιμα και συναφή δεδομένα σχετικά με τις υφιστάμενες και μελλοντικές διασυννοριακές κοινωνικές και υγειονομικές υπηρεσίες στην ΕΕ. Από την άποψη αυτή, οι τροποποιήσεις που επιφέρει ο κανονισμός 883/2004 ενέχουν ιδιαίτερη σημασία.

1.11 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τα απαιτούμενα μέτρα για την ευαισθητοποίηση όλων των δυνητικών χρηστών του κανονισμού σχετικά με τις διατάξεις και τα πλεονεκτήματα που συνδέονται με το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας. Κατά τη γνώμη της, οι προπαρασκευαστικές εργασίες για το σκοπό αυτό θα πρέπει να αναληφθούν χωρίς καθυστέρηση.

2. Εισαγωγή

2.1 Οι κοινοτικές διατάξεις για τον συντονισμό των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης περιλαμβάνονται σήμερα στον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 και τον κανονισμό εφαρμογής (ΕΟΚ) αριθ. 574/72. Οι δύο αυτοί κανονισμοί υπέστησαν με την πάροδο του χρόνου αρκετές τροποποιήσεις και ενημερώσεις. Ο κανονισμός 1408/71 πρόκειται να αντικατασταθεί από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, που εγκρίθηκε ήδη στις 29 Απριλίου 2004.

2.2 Αυτοί οι κανονισμοί για τον συντονισμό των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης έχουν ως στόχο τη λήψη των απαραίτητων μέτρων προκειμένου να μην χάνουν τα άτομα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας τα ασφαλιστικά τους δικαιώματα όταν ταξιδεύουν, παραμένουν ή κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος. Προκειμένου να εξασφαλίσουν τον σεβασμό των δικαιωμάτων, οι κανονισμοί περιλαμβάνουν διαφορετικές διαδικασίες εφαρμογής που είναι ανάλογες με τις ιδιαίτερες απαιτήσεις των διαφόρων κλάδων της κοινωνικής ασφάλειας, καθώς και αρχές για τη λειτουργία του συντονισμού. Επομένως, πρόκειται για συντονισμό και όχι για εναρμόνιση των συστημάτων.

2.3 Σύμφωνα με το άρθρο 89 του νέου κανονισμού 883/2004, η εφαρμογή του θα ρυθμιστεί σε έναν άλλο κανονισμό. Ο νέος κανονισμός 883/2004, ο οποίος έχει τεθεί σε ισχύ, μπορεί να εφαρμοστεί μόνον αφού εγκριθεί η παρούσα πρόταση κανονισμού της 31ης Ιανουαρίου 2006 (COM (2006) 16 τελικό), η οποία και αποτελεί αντικείμενο της παρούσας γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ. Μέχρι τότε εξακολουθούν να ισχύουν χωρίς περιορισμούς ο κανονισμός 1408/71 και ο κανονισμός εφαρμογής 574/72.

2.4 Η διαίρεση σε βασικό κανονισμό και κανονισμό εφαρμογής έχει εδραιωθεί στην αντιμετώπιση του συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας στα κράτη μέλη από το κοινοτικό δίκαιο. Στον βασικό κανονισμό καθορίζονται οι αρχές, ενώ ο κανονισμός εφαρμογής αφορά μάλλον «τεχνικά» ζητήματα.

2.4.1 Ως εκ τούτου, η παρούσα πρόταση κανονισμού εφαρμογής μπορεί να θεωρηθεί ως ένα είδος «οδηγίων χρήσης» για τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 883/2004. Έτσι, εδώ πρέπει να διευκρινιστούν όλα τα τεχνικά θέματα διοικητικής και διαδικαστικής φύσεως και να αντιμετωπιστούν ορισμένες πτυχές του κοινοτικού συντονισμού για τις οποίες απαιτούνται ειδικές διαδικασίες.

2.4.2 Παραδείγματος χάριν, στον τομέα των συντάξεων γήρατος, πρέπει να καθοριστεί ποια είναι η διαδικασία την οποία πρέπει να ακολουθήσει ένας ασφαλισμένος για να ζητήσει τον υπολογισμό της σύνταξής του, σε ποιον φορέα πρέπει να καταθέσει την αίτησή του αν έχει εργαστεί σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη, πώς οι σχετικοί φορείς θα πρέπει να ανταλλάζουν πληροφορίες μεταξύ τους για να ληφθεί υπόψη η πλήρης σταδιοδρομία του ενδιαφερόμενου και πώς θα υπολογίσουν, ο καθένας σε ό,τι τον αφορά, την προς καταβολή σύνταξη.

2.5 Παρόλ' αυτά, ο διαχωρισμός μεταξύ «βασικών» και «τεχνικών» πτυχών δεν είναι τόσο σαφής στην πράξη. Στον παρόντα κανονισμό εφαρμογής υπάρχουν κάποια σημεία που από συστηματική άποψη θα έπρεπε να περιλαμβάνονται στον βασικό κανονισμό 883/2004.

2.5.1 Αν και οι διαπραγματεύσεις για τον κανονισμό 883/2004 διήρκεσαν πάνω από έξι χρόνια, ευτυχώς ολοκληρώθηκαν τον Απρίλιο του 2004, λίγο πριν από τον τελευταίο γύρο της διευρύνσης της ΕΕ, γεγονός που επέτρεψε να αποφευχθεί μία ακόμα αναβολή. Έτσι, ορισμένα μέρη του κανονισμού 883/2004 δεν είναι ολοκληρωμένα (για παράδειγμα, υπάρχουν παραρτήματα που είναι εν μέρει κενά, ιδίως το παράρτημα XI). Επομένως, στον κανονισμό εφαρμογής που έχει υποβληθεί τώρα, πρέπει να ρυθμιστούν και ορισμένα ουσιαστικά ζητήματα που για λόγους συστηματικότητας θα έπρεπε να περιλαμβάνονται στον βασικό κανονισμό 883/2004. Πρόκειται κυρίως για πτυχές που αφορούν τον οικονομικό συμψηφισμό μεταξύ των φορέων κοινωνικής ασφάλισης. Ως προς τα δικαιώματα των πολιτών δεν υπάρχουν ανοιχτά ουσιαστικά θέματα.

2.5.2 Στο πλαίσιο της παρούσας γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ, θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα ουσιαστικά θέματα που αναφέρθηκαν.

3. Κύρια σημεία του κανονισμού εφαρμογής

3.1 Με τις παρούσες διατάξεις εφαρμογής επιδιώκεται να επιτευχθούν τα εξής:

— απλούστευση των νομικών και διοικητικών διατάξεων·

— διασαφήνιση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων όλων όσοι συμμετέχουν στον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης (φορείς κοινωνικής ασφάλισης, αρμόδιες αρχές, εργοδότες και ασφαλισμένοι, εργαζόμενοι και αυτοαπασχολούμενοι)·

— βελτίωση της λειτουργίας του συντονισμού μεταξύ των φορέων κοινωνικής ασφάλισης προκειμένου να αποφευχθεί να επωμίζονται το βάρος των διαδικασιών πρωτίστως οι ασφαλισμένοι·

- διευκόλυνση των διαδικασιών για τους ασφαλισμένους σχετικά με τον χρόνο απόδοσης ή καταβολής των παροχών των διασυννοριακών καταστάσεων και μείωση του χρόνου απάντησης και επεξεργασίας·
- εφαρμογή καλύτερων και ταχύτερων διαδικασιών κατά την ανταλλαγή δεδομένων (ιδίως προώθηση της χρησιμοποίησης ηλεκτρονικών διαδικασιών για την ανταλλαγή πληροφοριών και εργασία με ηλεκτρονικά έγγραφα)·
- μείωση του κόστους διοικητικής επεξεργασίας (μεταξύ άλλων, με αποτελεσματικότερη απόδοση απαιτήσεων μεταξύ των φορέων κοινωνικής ασφάλισης)·
- πρόοδοι ως προς την καταπολέμηση της απάτης και των καταχρήσεων (μεταξύ άλλων, με αποτελεσματικούς μηχανισμούς για την διασυννοριακή είσπραξη απαιτήσεων)·

3.2 Ο νέος κανονισμός εφαρμογής διαφέρει σημαντικά ως προς τη δομή του από τον κανονισμό 574/72 για την εφαρμογή του κανονισμού 1408/71. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι η δομή του νέου κανονισμού εφαρμογής στηρίζεται στον νέο βασικό κανονισμό 883/2004 που διαφέρει ουσιαστικά σε ορισμένα σημεία από τον βασικό κανονισμό 1408/71. Εδώ πρέπει να αναφερθούν πρωτίστως οι διαφορές ως προς το υλικό και το προσωπικό πεδίο εφαρμογής· στο νέο κανονισμό 883/2004, το εν λόγω πεδίο εφαρμογής είναι ευρύτερο από ό,τι στον κανονισμό 1408/71 που ισχύει σήμερα. Πέρα από αυτό, ο νέος κανονισμός 883/2004 επικεντρώνεται σε γενικές διατάξεις και ορισμούς σε αντίθεση με τις ειδικές διατάξεις στα κεφάλαια του κανονισμού 1408/71 για τους διάφορους κλάδους ασφάλισης.

3.2.1 Ο κανονισμός 1408/71 είχε σχεδιαστεί αρχικά μόνο για τους εργαζομένους και τους συγγενείς τους. Στη αρχή της δεκαετίας του '80, το πεδίο εφαρμογής επεκτάθηκε και συμπεριέλαβε τους αυτοαπασχολούμενους, ενώ στο τέλος της δεκαετίας του '90 συμπεριέλαβε και τους δημοσίου υπαλλήλους και τους φοιτητές.

3.2.2 Προϋπόθεση για να εμπίπτει κάποιος στο πεδίο εφαρμογής ήταν να είναι υπήκοος ενός κράτους μέλους ή να είναι άπατρις ή πρόσφυγας που κατοικεί σε κράτος μέλος. Ο κανονισμός ισχύει και για τα μέλη της οικογένειας του ενδιαφερομένου, ακόμη και μετά από το θάνατό του.

3.2.3 Η ισχύς του κανονισμού για τα μέλη της οικογένειας μετά από το θάνατο του ενδιαφερομένου υπόκειται στην προϋπόθεση αυτά να είναι υπήκοοι κράτους μέλους, ενώ σε αυτήν δε την περίπτωση δεν έχει σημασία η υπηκοότητα του προσώπου από το οποίο έλκουν τα δικαιώματά τους

3.2.4 Ο κανονισμός 883/2004 ισχύει πλέον για όλους τους πολίτες της ΕΕ που είναι ασφαλισμένοι στο πλαίσιο εθνικών νομοθεσιών, αφού καλύπτονται πλήρως και πρόσωπα που δεν εργάζονται.

3.2.5 Και το υλικό πεδίο εφαρμογής διευρύνθηκε σε σχέση με τον κανονισμό 1408/71: στον νέο κανονισμό 883/2004, πέρα από

τις υφιστάμενες ρυθμίσεις, έχουν συμπεριληφθεί παροχές προ-σύνταξης και οι παροχές πατρότητας, που έχουν εξισωθεί με τις παροχές μητρότητας. Σε αντίθεση με τον κανονισμό 1408/71, οι προκαταβολές παροχών διατροφής δεν εμπίπτουν πλέον στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 883/2004.

3.2.6 Ο κανονισμός 883/2004 εφαρμόζεται τώρα στις νομοθεσίες που αφορούν τους κλάδους κοινωνικής ασφάλισης που έχουν σχέση με: α) παροχές ασθένειας, β) παροχές μητρότητας και ισοδύναμες παροχές πατρότητας, γ) παροχές αναπηρίας, δ) παροχές γήρατος, ε) παροχές επιζώντων, στ) παροχές εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικής ασθένειας, ζ) επιδόματα θανάτου, η) παροχές ανεργίας, θ) παροχές προ-σύνταξης, ι) οικογενειακές παροχές.

3.3 Η επέκταση του πεδίου εφαρμογής καθιστά απαραίτητους ορισμένους νέους κανόνες και διαδικασίες που θα είναι προσαρμοσμένοι στις παραπάνω ομάδες. Σε αυτούς συγκαταλέγονται για παράδειγμα οι κανόνες για τις εφαρμοστέες διατάξεις ως προς τον υπολογισμό των χρονικών διαστημάτων που αφιέρωσαν για την ανατροφή των παιδιών, στα διάφορα κράτη όπου διέμεναν, τα άτομα που δεν εργάστηκαν ποτέ ούτε ως μισθωτοί ούτε ως αυτοαπασχολούμενοι.

3.4 Ο κανονισμός εφαρμογής που έχει υποβληθεί, ακολουθεί ως προς τη δομή τον βασικό κανονισμό 883/2004: ο τίτλος 1 ασχολείται με τις γενικές διατάξεις, ο τίτλος 2 με τις εφαρμοστέες διατάξεις, ο τίτλος 3 με τις ειδικές διατάξεις για τις διάφορες κατηγορίες παροχών και ακολουθούν οικονομικές διατάξεις (τίτλος 5), καθώς και μεταβατικές και τελικές διατάξεις. Οι παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ σχετικά με τα άρθρα του κανονισμού θα αφορούν περισσότερο τις γενικές διατάξεις και τους κανόνες εφαρμογής παρά λεπτομέρειες των διαφόρων παροχών.

3.4.1 Αυτή τη στιγμή, τα παραρτήματα του κανονισμού εφαρμογής είναι ακόμα κενά και πρέπει να αποκτήσουν περιεχόμενο. Περιλαμβάνουν: διατάξεις εφαρμογής για συμφωνίες που θα εξακολουθήσουν να ισχύουν και νέες διατάξεις εφαρμογής για συμφωνίες (παράρτημα 1), ειδικά συστήματα για δημοσίου υπαλλήλους (παράρτημα 2), κράτη μέλη που δίνουν παροχές σε είδος επί τη βάση κατ' αποκοπήν ποσών (παράρτημα 3) και τον προαναφερθέντα κατάλογο των αρμοδίων υπηρεσιών και φορέων (παράρτημα 4).

3.5 Πέραν τούτου, πολλά μέτρα και διαδικασίες του κανονισμού στοχεύουν σε περισσότερη σαφήνεια ως προς τα κριτήρια που πρέπει να εφαρμόζουν οι φορείς στα κράτη μέλη στο πλαίσιο του κανονισμού 883/2004.

3.5.1 Έτσι, στις γενικές διατάξεις του τίτλου 1 του κανονισμού 883/2004 συνοψίστηκαν πολλοί ορισμοί, οι οποίοι στον κανονισμό 1408/71 είναι μοιρασμένοι σε επιμέρους κλάδους της κοινωνικής ασφάλισης και εν μέρει δεν είναι ενιαία ρυθμισμένοι. Δίδεται μεγαλύτερη έμφαση σε γενικούς ορισμούς και λιγότερο σε ορισμούς στα επιμέρους κεφάλαια. Κατ' αυτόν τον τρόπο, στο νέο κανονισμό δεν αντιμετωπίστηκε η κάθε κατηγορία ασφάλισης ως «έναν ξεχωριστό κόσμο» όπου θα πρέπει να περιλαμβάνονται οι ανάλογες διατάξεις.

3.5.2 Σημαντικό βήμα συνιστά και το άρθρο 5 (εξομοίωση γεγονότων), στο μέτρο που γεγονότα ή καταστάσεις που σημειώθηκαν σε άλλο κράτος μέλος πρέπει να αντιμετωπίζονται σαν να είχαν λάβει χώρα στην επικράτεια του αρμοδίου κράτους μέλους.

3.6 Τα περιεχόμενα του βασικού κανονισμού και του κανονισμού εφαρμογής αφορούν διασυννοριακές περιπτώσεις μεταξύ τουλάχιστον δύο κρατών μελών. Μόνο σε αυτές τις περιπτώσεις προβάλλονται επιπλέον απαιτήσεις στους ασφαλισμένους ή τους εργοδότες, όπως για παράδειγμα η υποβολή δήλωσης απόσπασης στον φορέα κοινωνικής ασφάλισης. Οι άλλες υποχρεώσεις των ασφαλισμένων ή των εργοδοτών στο εκάστοτε αρμόδιο κράτος μέλος εξακολουθούν να παραμένουν υπόθεση των κρατών μελών και δεν γίνονται από τον κανονισμό εφαρμογής.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την υποβολή του κανονισμού εφαρμογής του νέου κανονισμού 883/2004 για τον συντονισμό των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης. Η πρόταση αυτή είναι ένα βήμα προς τη βελτίωση των συνθηκών για την ελεύθερη κυκλοφορία στην Ένωση. Δεν συνεπάγεται μεγάλα προβλήματα για εκείνους που εφαρμόζουν τις νομικές και διοικητικές διατάξεις για τον συντονισμό της κοινωνικής ασφάλισης στα κράτη μέλη, ούτε περιλαμβάνει ρυθμίσεις που να διαφαίνεται ότι είναι προβληματικές για τους ασφαλισμένους.

4.2 Αντίθετα, η πρόταση κανονισμού περιλαμβάνει πολλές απλουστεύσεις, διευκρινίσεις και βελτιώσεις. Η ΕΟΚΕ επικροτεί ιδιαίτερα τη διεύρυνση του προσωπικού και υλικού πεδίου εφαρμογής και όλες τις ρυθμίσεις για τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των φορέων κοινωνικής ασφάλισης.

4.2.1 Η διεύρυνση του προσωπικού πεδίου εφαρμογής έχει καθοριστική επίδραση στον αριθμό των προσώπων που περιλαμβάνει, κυρίως σε εκείνες τις χώρες όπου η ασφαλιστική κάλυψη συνδέεται με τον τόπο κατοικίας. Σε χώρες όπου η ασφαλιστική κάλυψη συνδέεται με την απασχόληση, η επίδραση είναι μικρότερη και δεν συμπεριλαμβάνονται παρά ελάχιστες νέες ομάδες προσώπων.

4.3 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ως εκ τούτου το αίτημά της, που απευθύνεται κυρίως στα κράτη μέλη και έχει υποβληθεί και σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις, να γίνει όσο πιο γρήγορα γίνεται η επεξεργασία της πρότασης κανονισμού εφαρμογής και να επιδιωχθεί να τεθεί το συντομότερο σε ισχύ. Ο νέος κανονισμός για τον συντονισμό και οι συνακόλουθες βελτιώσεις και απλουστεύσεις⁽¹⁾ πρέπει να τεθούν γρήγορα σε ισχύ.

4.4 Η παρούσα πρόταση για την εφαρμογή του κανονισμού 883/2004 υποβάλλεται με κάποια καθυστέρηση, μόλις ενάμιση περίπου χρόνο μετά την έγκριση του κανονισμού 883/2004. Έχει υποβληθεί από τις αρχές του 2006. Εξαιτίας της πολυπλοκότητας και του εύρους των θεμάτων που εξετάζονται, αλλά και των πολλών αναπάντητων ερωτημάτων, ασφαλώς θα απαιτηθεί ακόμα αρκετός

χρόνος για να διευκρινιστούν σε επίπεδο Συμβουλίου και στις διοικητικές επιτροπές όλα τα αναλυτικά ερωτήματα που αφορούν τον χειρισμό και τις διαδικασίες στα επιμέρους κράτη μέλη και θεσμικά όργανα.

4.4.1 Ο κανονισμός εφαρμογής έχει προγραμματιστεί να τεθεί σε ισχύ στις αρχές του 2008. Όπως ορίζει το άρθρο 91, ο κανονισμός θα τεθεί σε ισχύ μετά από προθεσμία 6 μηνών από τη δημοσίευσή του στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η προθεσμία αυτή φαίνεται αναγκαία αν και ανεπαρκής για την προσαρμογή των συστημάτων στις νέες διατάξεις. Εν πάση περιπτώσει, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να αποφευχθεί η παράταση της προθεσμίας κατά έξι μήνες, μεταξύ της δημοσίευσης του κανονισμού και της έναρξης ισχύος του.

4.4.2 Ως εκ τούτου, προκειμένου να καταστεί δυνατή η σύντομη εφαρμογή του βασικού κανονισμού, η ΕΟΚΕ ζητεί από τα κράτη μέλη να εφοδιάσουν από τώρα τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης τους με τους απαραίτητους ανθρώπινους και τεχνικούς πόρους για μια τέτοια γρήγορη προσαρμογή. Θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν τα διαθέσιμα σε εθνικό επίπεδο όργανα και ειδικότερα τα δίκτυα TRESS⁽²⁾, τα οποία αποτελούν το σύνδεσμο, στα κράτη μέλη, μεταξύ των ενδιαφερόμενων κύκλων και παραγόντων, προκειμένου να αξιολογείται η εφαρμογή στην πράξη του εξεταζόμενου κανονισμού μετά από την έναρξη ισχύος του στα διάφορα κράτη μέλη. Εξάλλου, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να υποστηρίξει τα μέτρα αυτά. Οπωσδήποτε, πρέπει να αποφευχθεί η παράταση της προθεσμίας των 6 μηνών μεταξύ δημοσίευσης και έναρξης ισχύος του κανονισμού.

4.5 Ωστόσο, συνεχίζεται και η επεξεργασία του κανονισμού 883/2004. Εδώ πρέπει να αναφερθεί ιδίως το παράρτημα XI. Το εν λόγω παράρτημα έμεινε κενό κατά την έγκριση το 2004 και τώρα, στην ομάδα εργασίας του Συμβουλίου, συζητείται και γίνεται η επεξεργασία του παράλληλα με την πρόταση κανονισμού εφαρμογής.

4.5.1 Το παράρτημα XI δεν σχετίζεται μόνο με τον κανονισμό 883/2004, αλλά και με τον ίδιο τον κανονισμό εφαρμογής. Τα δύο αυτά κείμενα δεν μπορούν να εξεταστούν χωριστά. Το παράρτημα XI αφορά τις «Ειδικές διατάξεις για την εφαρμογή της νομοθεσίας των κρατών μελών». Το περιεχόμενο του παραρτήματος ορίζεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μαζί με το Συμβούλιο και πρέπει να έχει συγκεκριμενοποιηθεί όταν θα τεθεί σε ισχύ ο κανονισμός εφαρμογής.

4.5.2 Στο παράρτημα αυτό μπορούν να οριστούν συγκεκριμένες διαδικασίες για τον τρόπο εφαρμογής ορισμένων νομικών διατάξεων. Τα κράτη μέλη επιχειρούν να διατηρήσουν ορισμένες εθνικές διατάξεις, καταχωρώντας τις σε αυτό. Επίσης, το παράρτημα XI είναι ένα από τα πιο ευαίσθητα μέρη του κανονισμού, εξαιτίας του αριθμού των διατάξεων που είναι δυνατόν να περιλαμβάνονται σε αυτό. Η ΕΟΚΕ θα παρουσιάσει ειδικές παρατηρήσεις επί αυτού του θέματος, μετά από την παρούσα γνωμοδότηση.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την «Κοινωνική ασφάλιση για μισθωτούς και μη μισθωτούς» (εισηγητής: ο κ. Rodríguez García-Caro) CESE 1065/2005 (EE C 24 της 31.1.2006).

⁽²⁾ Κατάρτιση και Πληροφόρηση για την Ευρωπαϊκή Κοινωνική Ασφάλιση (βλ. <http://www.tress-network.org>).

4.6 Η επιδίωξη επιμέρους συμφερόντων δεν πρέπει να καθυστερήσει περισσότερο την έναρξη ισχύος του νέου κανονισμού συντονισμού 883/2004 και τη συνεκτική εφαρμογή όλων των βελτιώσεων που έχουν ήδη αποφασιστεί, ειδικά και ενόψει του γεγονότος ότι η Επιτροπή ανακήρυξε το 2006 έτος της κινητικότητας των εργαζομένων. Η γρήγορη έγκρισή του θα ήταν κάτι παραπάνω από συμβολική, αφού στην πραγματικότητα το προκείμενο είναι να εγκριθεί μία συγκεκριμένη πράξη που θα αυξήσει τις δυνατότητες κινητικότητας των πολιτών ⁽³⁾.

4.7 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι και σε περίπτωση έναρξης ισχύος του κανονισμού 883/2004, για ορισμένες ομάδες προσώπων θα εξακολουθήσει να ισχύει ο κανονισμός 1408/71 και ο κανονισμός εφαρμογής 574/72, εφόσον δεν τροποποιηθούν και άλλοι κανονισμοί ή συμφωνίες (βλ. άρθρο 90 του βασικού κανονισμού και άρθρο 90 του κανονισμού εφαρμογής).

4.7.1 Το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων συντονισμού της κοινωνικής ασφάλισης στον κανονισμό 1408/71 διευρύνθηκε με τα χρόνια και συμπεριέλαβε περαιτέρω ομάδες προσώπων. Ωστόσο, η επέκταση δεν έγινε στους ίδιους τους κανονισμούς 1408/71 και 574/72, αλλά μέσω ειδικών συμπληρωματικών κανονισμών ή συμφωνιών.

4.7.2 Αυτό αφορά αφενός τη δυνατότητα εφαρμογής των κανόνων συντονισμού σε υπηκόους τρίτων χωρών, τους συγγενείς και τους επιζώντες τους, που ρυθμίζεται στον κανονισμό 859/2003. Από την 1η Ιουνίου 2003, στις διατάξεις περί συντονισμού υπάγονται τόσο οι πολίτες της ΕΕ όσο και οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως σε κάποιο κράτος μέλος. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι υπήκοοι τρίτων χωρών περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής μόνον ως προς τις διασυνοριακές καταστάσεις αυτών των ασφαλισμένων που αφορούν τουλάχιστον δύο κράτη μέλη της ΕΕ και όχι ως προς τις διασυνοριακές καταστάσεις που αφορούν την πατρίδα τους και ένα κράτος μέλος της ΕΕ.

4.7.3 Από την άλλη πλευρά, ήδη από το 1994 πρέπει να εφαρμόζονται οι διατάξεις των κανονισμών 1408/71 και 574/72 στα κράτη μέλη και στους πολίτες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ). Η συμφωνία ελεύθερης κυκλοφορίας με την Ελβετία, που ισχύει από την 1η Ιουνίου 2002, επεκτείνει την εφαρμογή των συντονιστικών διατάξεων και ως προς την Ελβετία, ενώ με τον κανονισμό 1661/85 συμπεριλήφθηκαν και οι πολίτες της Γροιλανδίας.

4.7.4 Με όλα αυτά διευρύνθηκε γεωγραφικά το πεδίο εφαρμογής και για τους πολίτες της ΕΕ. Τα κράτη του ΕΟΧ και η Γροιλανδία εξισώθηκαν με τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η κατάσταση αυτή πρέπει να διατηρηθεί, σύμφωνα με το πνεύμα της υλοποίησης της ίσης μεταχείρισης των υπηκόων της Κοινότητας και των υπηκόων τρίτων χωρών στον κοινωνικό τομέα. Προκειμένου να ισχύσει δεσμευτικά και για τον κανονισμό 883/2004 αυτή η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής, πρέπει να γίνουν οι ανάλογες τροποποιήσεις των κανονισμών αυτών.

4.8 Η ΕΟΚΕ ζητεί ως εκ τούτου να γίνει το συντομότερο δυνατόν, και οπωσδήποτε πριν από την εφαρμογή των νέων διατάξεων συντονισμού, τροποποίηση των αντίστοιχων κανονισμών και συμβάσεων, που αναφέρονται όλες στον κανονισμό 1408/71. Στο εξής, ο κανονισμός 883/2004 θα πρέπει να έχει το ίδιο διευρυμένο προσωπικό και γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής. Σε διαφορετική περι-

πτωση, οι εν λόγω υπήκοοι τρίτων χωρών, καθώς και οι πολίτες του ΕΟΧ, της Ελβετίας και της Γροιλανδίας δεν θα υπάγονται στην προστασία τους, αλλά και οι πολίτες της ΕΕ ενδέχεται να βρεθούν σε μειονεκτική θέση σε ορισμένες διασυνοριακές υποθέσεις με τις παραπάνω χώρες. Στις περιπτώσεις αυτές θα έπρεπε να εξακολουθήσει η εφαρμογή του κανονισμού 1408/71.

4.8.1 Συνιστάται στην Επιτροπή να θεσπίσει το συντομότερο δυνατόν τα απαραίτητα σχετικά μέτρα. Αφενός θα έχουμε άριστη μεταχείριση διαφόρων πολιτών που κατοικούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και αφετέρου η ταυτόχρονη υποχρεωτική εφαρμογή δύο τόσο πολύπλοκων κανονισμών συνιστά ανάρμοστη πρόσθετη επιβάρυνση και για τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης των κρατών μελών.

4.8.2 Επιπροσθέτως, πρέπει να δοθεί προσοχή στο γεγονός ότι, ακόμη και εάν συνεχίσουν να ισχύουν μόνο για μία μικρή ομάδα δικαιούχων, ο κανονισμός 1408/71 και ο κανονισμός εφαρμογής 574/72 θα πρέπει να τροποποιούνται και να προσαρμόζονται τακτικά στις αλλαγές και ότι αυτό συνιστά δυσβάστακτη επιβάρυνση για τη διοίκηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και για τους χρήστες του κανονισμού.

4.9 Ο κανονισμός 883/2004 προβλέπει και την εφαρμογή βελτιωμένων διαδικασιών ως προς την πιο γρήγορη και υπεύθυνη ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των φορέων της κοινωνικής ασφάλισης των κρατών μελών. Αυτό θα επιτευχθεί κυρίως με την προώθηση της χρήσης ηλεκτρονικών διαδικασιών για την ανταλλαγή πληροφοριών και την εργασία με ηλεκτρονικά έγγραφα.

4.9.1 Ενώ μέχρι τώρα προβλέπεται η διεκπεραίωση μέσω εγγράφων και η ηλεκτρονική διεκπεραίωση γινόταν επιλεκτικά μόνο μετά από αμοιβαία συμφωνία δύο κρατών μελών, τώρα η συνολική ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των οργανισμών θα γίνεται κατά κανόνα ηλεκτρονικά.

4.9.2 Με τον τρόπο αυτόν αναμένονται, εκτός από την μείωση των διοικητικών δαπανών, ιδίως και πλεονεκτήματα που αφορούν την επίτευξη των διαδικασιών για τους ασφαλισμένους και την μείωση του χρόνου απάντησης και επεξεργασίας, καθώς και τη συντόμυνση του χρόνου απόδοσης ή καταβολής των παροχών σε διασυνοριακές καταστάσεις.

4.9.3 Η πρόταση κανονισμού δεν ορίζει όμως σε καμία περίπτωση ότι κάθε φορέας πρέπει να έχει ηλεκτρονική επικοινωνία με όλους τους άλλους φορείς στην ΕΕ. Αντίθετα, αρκεί τουλάχιστον ένα θεσμικό όργανο ανά κράτος μέλος να αποτελεί σημείο πρόσβασης, κατάλληλα εξοπλισμένο για την ηλεκτρονική λήψη και αποστολή δεδομένων κοινωνικής ασφάλισης και να αναλάβει τη διαβίβασή τους στους αρμόδιους φορείς στο εσωτερικό της χώρας. Σύμφωνα με το άρθρο 83 της πρότασης κανονισμού, για την ταυτοποίηση των επικοινωνούντων πρέπει να δημιουργηθεί μια βάση δεδομένων στην οποία θα έχουν πρόσβαση οι πολίτες και η οποία θα περιλαμβάνει τις «αρμόδιες αρχές», τους «αρμόδιους φορείς» και τους «φορείς του τόπου κατοικίας», καθώς και τους «φορείς του τόπου διαμονής», το «σημείο πρόσβασης» και τον «οργανισμό σύνδεσης» σύμφωνα με τον ορισμό. Η πρόσβαση αυτή δίνει τη δυνατότητα αντικατάστασης των σημερινών παρατηρημάτων του κανονισμού με κατάλληλα ενημερωμένους καταλόγους των οργανισμών.

⁽³⁾ Βλ. επίσης το σχέδιο γνωμοδότησης «Τροποποίηση του κανονισμού αριθ. 1408/71». Εισηγητής: κ. RODRIGUEZ GARCIA-CARO. ΕΕ C 24 της 31.1.2006.

4.9.4 Η ΕΟΚΕ προτρέπει να αξιοποιηθούν, σε συνάρτηση με αυτό, οι εμπειρίες από την εφαρμογή της ευρωπαϊκής κάρτας ασφάλισης ασθένειας, συμπεριλαμβανομένων και των ελλείψεων κατά την εφαρμογή της στα διάφορα κράτη μέλη. Θα πρέπει να εξεταστεί ιδίως ο βαθμός χρησιμοποίησης των βάσεων δεδομένων των ασφαλιστικών φορέων. Εν προκειμένω, θα πρέπει η διοικητική επιτροπή να εντοπίσει τα δεδομένα που είναι αναγκαία για την επικοινωνία. Εξάλλου, τα κράτη μέλη θα έπρεπε να υποχρεούνται να λαμβάνουν τα απαιτούμενα μέτρα ώστε οι ευρωπαίοι πολίτες να επωφελούνται πλήρως από τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν οι νέες ρυθμίσεις, κυρίως όσον αφορά την ασφάλιση ασθένειας.

4.10 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι με την ηλεκτρονική διαβίβαση είναι δυνατή η επίτευξη της διεκπεραίωσης, η οποία είναι προς το συμφέρον των ασφαλισμένων. Ως εκ τούτου, η αλλαγή αυτή επικροτείται. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επισημαίνει παράλληλα ότι το ζήτημα αφορά μια σειρά ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων (που αφορούν μεταξύ άλλων την υγεία, την ανικανότητα για εργασία, την ανεργία). Γι' αυτό, πρέπει οπωσδήποτε να εξασφαλιστεί ότι τα δεδομένα αυτά θα είναι ασφαλή και δεν θα μπορούν να περάσουν σε λάθος χέρια.

4.10.1 Εδώ βέβαια ισχύουν όλες οι εγγυήσεις των υφισταμένων κοινοτικών διατάξεων για την προστασία φυσικών προσώπων κατά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών. Αυτά ρυθμίστηκαν στο άρθρο 84 του κανονισμού 1408/71 και περιλαμβάνονται στο άρθρο 77 του κανονισμού 883/2004. Η ΕΟΚΕ ζητεί παρόλα αυτά, ιδίως εάν ληφθεί υπόψη ότι τώρα η ηλεκτρονική διαβίβαση δεδομένων μεταξύ των φορέων των κρατών μελών γίνεται ο κανόνας, να γίνει σαφής αναφορά στον κανονισμό εφαρμογής στον ευαίσθητο χαρακτήρα των δεδομένων αυτών και να βρεθούν κατάλληλοι μηχανισμοί που θα εγγυηθούν την ασφάλειά τους.

4.10.2 Οπωσδήποτε, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι από τον κανονισμό 1408/71 λείπει μία διατύπωση όπως αυτή του άρθρου 84(5) β που θα απαγορεύει ρητά τη χρησιμοποίηση των δεδομένων για σκοπούς διαφορετικούς από εκείνους της κοινωνικής ασφάλειας. Πρέπει οπωσδήποτε να προστεθεί το σχετικό κείμενο στο άρθρο 4 του κανονισμού εφαρμογής.

4.11 Ωστόσο, το πλεονέκτημα από τη χρησιμοποίηση ηλεκτρονικών μέσων για την ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των φορέων κοινωνικής ασφάλισης δεν θα πρέπει να υπερεκτιμηθεί. Αναμφίβολα, θα οδηγήσει σε μια ταχύτερη διαβίβαση δεδομένων. Για να γίνει αυτό, απαιτείται σε πολλές περιπτώσεις αναδιάρθρωση των εθνικών οργανισμών.

4.11.1 Ωστόσο, είναι αμφίβολο αν η επίτευξη της διαβίβασης προσφέρει πραγματικά πλεονεκτήματα για τους ασφαλισμένους, γιατί κατά κανόνα ο χρόνος διαβίβασης είναι μικρός σε σχέση με τον συνολικό χρόνο επεξεργασίας ενός φακέλου. Εξαιτίας της πολυπλοκότητας των καταστάσεων (μεταξύ άλλων, στον τομέα των συντάξεων: διακρατικές επιμέρους παροχές, αναλογικές εισφορές κλπ.), ορισμένες περιπτώσεις θα συνεχίσουν να απαιτούν ειδική αντιμετώπιση και δεν θα είναι δυνατή η επεξεργασία τους με ηλεκτρονικά προγράμματα ή θα είναι δυνατή η επεξεργασία τους μόνο με τη βοήθεια δυσανάλογου αριθμού ηλεκτρονικών προγραμμάτων.

Αυτές οι υποθέσεις θα συνεχίσουν να απαιτούν χειρωνακτικής επεξεργασίας.

4.11.2 Ως εκ τούτου, η απλή επίτευξη της διαβίβασης των δεδομένων και των πράξεων δεν πρόκειται, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, να επιτύχει μια ραγδαία βελτίωση. Η επιθυμητή επιτάχυνση των προθεσμιών επεξεργασίας θα ήταν δυνατή μόνο εάν οι επίσημοι φορείς των κρατών μελών διαθέτουν παράλληλα επαρκώς εξειδικευμένο προσωπικό και κατάλληλα τεχνικά μέσα.

4.11.3 Για τον λόγο αυτόν, η ΕΟΚΕ ζητεί από τα κράτη μέλη να προετοιμάσουν, ήδη από τώρα, το προσωπικό των φορέων κοινωνικής ασφάλισης για τις νέες ρυθμίσεις του βασικού κανονισμού και του κανονισμού εφαρμογής. Είναι αναπόφευκτη η κατάλληλη εκπαίδευση και εξάσκηση του προσωπικού. Η ΕΟΚΕ καλεί, ως εκ τούτου, την Επιτροπή να λάβει, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, τις απαιτούμενες πρωτοβουλίες για την υποστήριξη των κρατών μελών σε αυτόν τον τομέα. Απαιτούνται κυρίως κοινοτικοί πόροι για προγράμματα κατάρτισης, καθώς και, ενδεχομένως, η συμμετοχή της σε αυτή την κατάρτιση.

4.12 Επειδή τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης που καλύπτονται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 883/2004 στηρίζονται στην αλληλεγγύη όλων των ασφαλισμένων, πρέπει να προβλεφθούν μηχανισμοί για την αποτελεσματικότερη είσπραξη (επιστροφή) των απαιτήσεων που συνδέονται με αχρεωστήτως καταβληθείσες παροχές ή με εισφορές που δεν καταβλήθηκαν από αυτούς.

4.12.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής ότι φαίνεται να είναι σημαντικό να είναι πιο δεσμευτικές οι διαδικασίες συντόμευσης των προθεσμιών επιστροφής αυτών των απαιτήσεων μεταξύ των φορέων των κρατών μελών προκειμένου να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη στην ανταλλαγή.

4.12.2 Ούτως, ο κανονισμός εφαρμογής προβλέπει τον ορισμό κοινών προθεσμιών για την διεκπεραίωση ορισμένων υποχρεώσεων ή διοικητικών διαδικασιών που θα συμβάλουν σε σαφείς και καλά ρυθμισμένες σχέσεις μεταξύ ασφαλισμένων και φορέων.

4.12.3 Πέρα από αυτό, σχεδιάζονται –σε συμφωνία με την οδηγία 76/308/ΕΟΚ περί της αμοιβαίας συνδρομής για την είσπραξη των απαιτήσεων που αφορούν ορισμένες εισφορές, δασμούς, φόρους– διαδικασίες αμοιβαίας συνδρομής μεταξύ των φορέων. Επίσης, θεσπίζονται τόκοι για τις χρωστούμενες εισφορές με σκοπό τη βελτίωση της αντιμετώπισης των πληρωμών.

4.12.4 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει ρητά όλα αυτά τα μέτρα που περιλαμβάνονται στον κανονισμό εφαρμογής, προκειμένου να απολαμβάνουν όλοι οι χρήστες του νέου κανονισμού για τον συντονισμό μεγαλύτερη νομική ασφάλεια και διαφάνεια. Πράγματι, στο παρελθόν έχει συμβεί να μην καταβάλλονται οι αντισταθμίσεις μεταξύ φορέων διαφορετικών κρατών μελών για πολλά χρόνια. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι η πειθαρχία όσον αφορά τις πληρωμές μεταξύ των κρατών μελών θα βελτιωθεί σημαντικά. Ωστόσο, εξακολουθούν να υφίστανται ελλείψεις σχετικά με την κάλυψη των οφειλόμενων υποχρεώσεων μεταξύ των φορέων κοινωνικής ασφάλειας.

4.13 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει επίσης τη μεγαλύτερη ευελιξία του νέου κανονισμού εφαρμογής σε σύγκριση με τον κανονισμό 574/72 για την εφαρμογή του κανονισμού 1408/72, που συνεχίζει να προσφέρει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εφαρμόσουν σε διμερές επίπεδο κάτι πιο καλά από όσο απαιτεί ο κανονισμός εφαρμογής, εφόσον αυτό δεν διακυβεύει τα συμφέροντα των δικαιούχων και τη λειτουργία του κανονισμού. Η ΕΟΚΕ όμως τάσσεται, βάσει αυτής της αρχής που υπαγορεύει να μην αποβαίνει αυτή η ευελιξία σε βάρος των δικαιούχων, υπέρ μίας διαφορετικής, αυστηρότερης διατύπωσης του άρθρου 9 αντί για τη διατύπωση ότι δεν πρέπει οι διαδικασίες αυτές να «θίγουν τα δικαιώματα των δικαιούχων». Πρέπει ιδίως να διατυπωθεί με σαφήνεια ότι με διαφορετικό τρόπο εφαρμογής δεν μπορούν π.χ. να παραταθούν προθεσμίες ή να απαιτηθούν επιπλέον ιεραρχικές οδοί.

4.14 Η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τα μέτρα που προορίζονται για την ευαισθητοποίηση των χρηστών του κανονισμού στους κανόνες συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας και στα πλεονεκτήματά τους, συμπεριλαμβανομένων και των αλλαγών που επιφέρει η εφαρμογή του κανονισμού 883/2004. Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να διαβιβάζονται στις επιχειρήσεις, καθώς και σε όλους τους ασφαλισμένους, είτε με επίσημη είτε με άτυπη απασχόληση. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, θα πρέπει να αρχίσουν χωρίς καθυστέρηση οι απαραίτητες προπαρασκευαστικές εργασίες για το σκοπό αυτό.

4.15 Ο κανονισμός 883/2004 προβλέπει ότι οι διαδικασίες πρέπει να ικανοποιούν το αίτημα της ισόρροπης κατανομής βαρών μεταξύ των κρατών μελών. Σε συνάρτηση με αυτό, η ΕΟΚΕ θέτει ωστόσο το ερώτημα αν οι ρυθμίσεις του κανονισμού και του κανονισμού εφαρμογής θα μπορούσαν να πυροδοτήσουν μία εξέλιξη που θα μπορούσε να υπονομεύσει καλά δομημένα κοινωνικά συστήματα στην ΕΕ και να προκαλέσει μία τάση κατάργησης παροχών. Η ΕΟΚΕ σημειώνει, ειδικά σε σχέση με τη συμπερίληψη μη ενεργών οικονομικά προσώπων στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού και με την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων εντός της ΕΕ, ότι οι προσπάθειες συντονισμού δεν πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση και την κατάργηση κοινωνικών προδιαγραφών.

4.15.1 Εντός αυτού του πλαισίου, η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητο να ληφθούν μέτρα για τη διασφάλιση της διάθεσης συγκρίσιμων και αξιόπιστων δεδομένων σχετικά με τις υφιστάμενες και μελλοντικές διασυννοριακές κοινωνικές και υγειονομικές υπηρεσίες στην ΕΕ. Από την άποψη αυτή, οι τροποποιήσεις που επιφέρει ο κανονισμός 883/2004 ενέχουν ιδιαίτερη σημασία.

5. Περαιτέρω ειδικές παρατηρήσεις για επιμέρους άρθρα

5.1 Άρθρο 2: Διαδικασία εφαρμογής των ανταλλαγών μεταξύ των φορέων

Η ΕΟΚΕ ζητεί να θεσπιστούν σαφείς προθεσμίες για τις απαντήσεις και τη διεκπεραίωση υποθέσεων. Σε περίπτωση υπέρβασης των προθεσμιών αυτών, πρέπει να προβλέπεται αποζημίωση των ασφαλι-

σμένων, εφόσον ζημιώθηκαν. Τα δικαιώματα των ασφαλισμένων πρέπει να μπορούν να επιβληθούν και πρέπει να δημιουργηθούν τα ανάλογα έννομα μέσα. Τα μειονεκτήματα που προκύπτουν δεν πρέπει να μεταφέρονται στους ασφαλισμένους. Η ζημία πρέπει να καλύπτεται από τον φορέα, στον τομέα της αρμοδιότητας του οποίου προκλήθηκε. Αυτό πρέπει να προστεθεί στο άρθρο 2 του κανονισμού εφαρμογής.

5.2 Άρθρο 3: Έκταση και διαδικασία των ανταλλαγών μεταξύ των δικαιούχων και των φορέων

Άρθρο 3.4.: Για την επίτευξη των διαδικασιών, πρέπει να θεσπιστούν κίνητρα για να γίνεται ηλεκτρονικά τόσο η αποστολή εγγράφων όσο και –ιδίως– η αποστολή βεβαιώσεων παραλαβής. Η έγγραφη μορφή θα πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

5.3 Άρθρο 4: Μορφότυπος και τρόπος ανταλλαγής δεδομένων

Ως προς την ηλεκτρονική επικοινωνία, πρέπει να διασφαλιστεί πέρα από την ασφάλεια των δεδομένων που αναφέρεται στο σημείο 3.10.2. και ότι η ηλεκτρονική επικοινωνία με τους ασφαλισμένους θα μπορεί να γίνει μόνο με τη συγκατάθεσή τους. Ιδίως στον συνταξιοδοτικό τομέα, πολλοί ενδιαφερόμενοι, έζησαν όλη τους τη ζωή μακριά από τον τομέα τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και δεν μπορούν τώρα να εξαναγκαστούν να τις χρησιμοποιήσουν. Άλλωστε, πολλοί από αυτούς δεν έχουν πρόσβαση σε ηλεκτρονικά μέσα. Θα πρέπει, επίσης, να ληφθούν υπόψη και οι άλλες ομάδες ατόμων που έχουν περιορισμένη πρόσβαση ή δυσκολίες πρόσβασης στα ηλεκτρονικά μέσα (κυρίως τα άτομα με ειδικά προβλήματα). Θα πρέπει να ενισχυθεί η ανοιχτή και, ει δυνατόν, καθολική πρόσβαση σε αυτές τις τεχνολογίες.

Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτείνει να προστεθεί στο άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού το παρακάτω κείμενο: «Όλα τα μέτρα και οι τρόποι ανταλλαγής δεδομένων με ηλεκτρονικά μέσα θα πρέπει να είναι γενικώς προσβάσιμοι». Εξάλλου, η ΕΟΚΕ θεωρεί προβληματική τη διατύπωση του άρθρου 4.3., σύμφωνα με την οποία στις επικοινωνίες με τους δικαιούχους πρέπει να προτιμάται η χρήση ηλεκτρονικών τεχνικών. Η ΕΟΚΕ ζητεί να προστεθεί η φράση «εφόσον συμφωνήσουν με αυτό οι δικαιούχοι».

5.4 Άρθρο 5: Νομική αξία των εγγράφων και των δικαιολογητικών που καταρτίζονται σε άλλο κράτος μέλος

Άρθρο 5 παράγραφος 2: εδώ αναφέρεται ότι μία δημόσια υπηρεσία μπορεί να απευθυνθεί στον φορέα που εξέδωσε ένα έγγραφο για να του ζητήσει διευκρινίσεις. Αν πρόκειται για έγγραφο φορολογικής αρχής όπως στο άρθρο 5 παράγραφος 1, πρέπει τότε η υπηρεσία κοινωνικής ασφάλισης ενός κράτους να έρθει σε επαφή με τη φορολογική αρχή ενός άλλου για να λάβει μία διευκρίνιση. Αυτό φαίνεται ανεφάρμοστο και περίπλοκο.

Τότε σε τι χρειάζονται οι «οργανισμοί σύνδεσης»; Η ΕΟΚΕ προτείνει να ενισχυθούν οι αρμοδιότητες ενημέρωσης και συνδρομής των οργανισμών σύνδεσης προκειμένου οι τελευταίοι να μπορούν να εκπληρώσουν τον ανάλογο ρόλο. Τότε οι φορείς θα πρέπει να απευθύνονται για τη διευκρίνιση των ζητημάτων μόνο στον οργανισμό σύνδεσης.

Άρθρο 5 παράγραφος 3: Το ότι η διοικητική επιτροπή έχει στη διάθεσή της έξι ολόκληρους μήνες για την διαιτησία μεταξύ δύο ή περισσότερων φορέων από δύο ή περισσότερα κράτη δεν φαίνεται να είναι απλούστευση και βελτίωση του συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας. Η προθεσμία αυτή είναι υπερβολικά μεγάλη. Η ΕΟΚΕ ζητεί να μην διαρκεί η επεξεργασία μίας αίτησης μαζί με όλες τις ιεραρχικές οδούς μεταξύ των οργανισμών συνολικά περισσότερο από τρεις μήνες.

5.5 Άρθρο 8: Διοικητικές συμφωνίες μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών μελών

Εδώ εξουσιοδοτούνται τα κράτη μέλη να συνάπτουν κοινές συμφωνίες εφόσον δεν θίγονται από αυτές οι συμβάσεις και οι απαιτήσεις των δικαιούχων. Η ΕΟΚΕ ζητεί, προς όφελος της διαφάνειας και της νομικής ασφάλειας για τους ενδιαφερομένους, να δηλώνονται και να κατατίθενται στην Επιτροπή οι εν λόγω συμφωνίες. Ένας κατάλογος αυτών των συμφωνιών σε ένα παράρτημα του κανονισμού εφαρμογής θα προσέφερε επιπλέον νομική ασφάλεια.

5.6 Άρθρο 11: Προσδιορισμός της κατοικίας

Στο άρθρο 11, 1 α) –ε), παρατίθενται ως ισότιμα κριτήρια για την απόφαση σχετικά με τον προσδιορισμό της κατοικίας αντικειμενικά δεδομένα και η βούληση του προσώπου. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι ένας τέτοιος προσδιορισμός της κατοικίας πρέπει να γίνεται πρωτίστως βάσει δεδομένων που μπορούν να οριστούν αντικειμενικά. Μόνον όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η βούληση του προσώπου, η οποία πρέπει, δηλαδή, να είναι δευτερεύον κριτήριο στο σημείο 2.

Πέραν τούτου, η ΕΟΚΕ εκφράζει ενδοιασμούς μήπως η διερεύνηση των προσωπικών λόγων αλλαγής κατοικίας θα πρέπει να θεωρηθεί ως απαράδεκτη επέμβαση στην ιδιωτική ζωή των πολιτών.

5.7 Άρθρο 12: Συνυπολογισμός των περιόδων

Στο άρθρο 12.3. ορίζεται ότι εάν μία περίοδος υποχρεωτικής ασφάλισης σε ένα κράτος μέλος συμπίπτει με μία περίοδο προαιρετικής ασφάλισης σε άλλο κράτος μέλος, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη μόνον η περίοδος υποχρεωτικής ασφάλισης. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, αυτό δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να έχει ως αποτέλεσμα να χάνουν την αξία τους οι ενδεχόμενες εισφορές που καταβλήθηκαν για την προαιρετική ασφάλιση. Για τέτοιες περιπτώσεις πρέπει να προβλεφθεί στον κανονισμό εφαρμογής ότι οι καταβληθείσες εισφορές θα επιστρέφονται στο ακέραιο της αξίας τους στους ασφαλισμένους.

5.8 Άρθρο 16: Διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 12 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004

Εδώ απαιτείται ως προς την απόσπαση εργαζομένων να ενημερώνει ο εργοδότης εκ των προτέρων, «αν αυτό είναι δυνατόν», τον αρμόδιο φορέα για την απόσπαση. Η ΕΟΚΕ ζητεί τη διαγραφή της φράσης «αν αυτό είναι δυνατόν», διότι αφήνει μεγάλα ερμηνευτικά περιθώρια.

Πρέπει να εξασφαλιστεί ότι ο φορέας θα πρέπει να ενημερώνεται κατά κανόνα εκ των προτέρων, προκειμένου να υπάρχει νομική ασφάλεια για τους ασφαλισμένους σε περίπτωση απόσπασης και να αποφευχθούν τα προβλήματα που θα αντιμετώπιζαν οι εργαζόμενοι σε περίπτωση που θα προκύψει ασφαλιστικό ζήτημα κατά τη διάρκεια της απόσπασης εάν δεν έχει ενημερωθεί ο φορέας του κράτους μέλους όπου έχει σταλεί ο εργαζόμενος.

5.9 Άρθρο 21: Υποχρεώσεις του εργοδότη

Το άρθρο 21 δίνει τη δυνατότητα ανάληψης της υποχρέωσης καταβολής των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης από τον εργαζόμενο, εάν ο εργοδότης δεν έχει εγκατάσταση στο κράτος μέλος, η νομοθεσία του οποίου είναι εφαρμοστέα για τον εργαζόμενο. Ο εργοδότης πρέπει να το συμφωνήσει αυτό με τον εργαζόμενο.

Για την ΕΟΚΕ είναι σημαντικό σε αυτή την περίπτωση ο εργοδότης να παραμείνει υπεύθυνος. Ούτως, η δυνατότητα μεταβίβασης της υποχρέωσης καταβολής των εισφορών δεν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα τη μεταφορά εργοδοτικών εισφορών από τον εργοδότη στον εργαζόμενο και τη συνακόλουθη μείωση της καθαρής αμοιβής του. Ο εργοδότης πρέπει να αποδώσει στο ακέραιο τις ενδεχόμενες παρακρατούμενες εργοδοτικές εισφορές στον εργαζόμενο.

Η ΕΟΚΕ ζητεί να είναι υποχρεωτικό να γίνεται η συμφωνία, η προβλεπόμενη από το άρθρο 21, παράγραφος 2, εγγράφως και να είναι δεσμευτική για να αποκλειστεί η έλλειψη νομικής ασφάλειας. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην υποχρέωση του εργοδότη να ανακοινώσει στον αρμόδιο φορέα αυτή τη συμφωνία. Μία τέτοια ανακοίνωση πρέπει να γίνεται άμεσα (εντός σύντομης προθεσμίας που θα πρέπει να οριστεί) και γραπτώς.

5.10 Άρθρο 25: Διαμονή σε κράτος μέλος διαφορετικό από το αρμόδιο κράτος μέλος

Σύμφωνα με το άρθρο 25, σημείο Α, παράγραφος 1, σε περίπτωση διαμονής ενός ασφαλισμένου σε κράτος μέλος διαφορετικό από το αρμόδιο κράτος μέλος πρέπει να εκδίδεται ένα έγγραφο που πιστοποιεί το δικαίωμά του να λαμβάνει παροχές. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, θα πρέπει να διευκρινισθεί ότι η ευρωπαϊκή κάρτα ασφάλισης αθρόνειας διαδραματίζει αυτό το ρόλο και ότι δεν απαιτείται συμπληρωματικό πιστοποιητικό. Σε περίπτωση που στο μέλλον απαιτείται να προσκομίζεται και άλλο αποδεικτικό στοιχείο, το άρθρο αυτό θα μπορούσε να τροποποιηθεί.

Η διατύπωση του σημείου Β δεν είναι σαφής και δεν επιτρέπει να διευκρινισθεί εάν ο ασφαλισμένος μπορεί να επιλέξει να ζητήσει την επιστροφή από το φορέα του τόπου διαμονής ή από τον αρμόδιο φορέα.

5.11 Άρθρο 26: Προγραμματισμένη περίθαλψη

Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η διατύπωση του σημείου Β «Ανάληψη της χρηματοοικονομικής κάλυψης των παροχών σε είδος στο πλαίσιο προγραμματισμένης περίθαλψης» μπορεί να προκαλέσει σύγχυση και ως εκ τούτου θα πρέπει να συμπληρωθεί. Η ΕΟΚΕ προτείνει η εν λόγω παράγραφος, προκειμένου να ανακλά τις προθέσεις της Επιτροπής, να αρχίζει ως εξής «Όταν χορηγείται έγκριση και ο ασφαλισμένος αναλαμβάνει ο ίδιος τις δαπάνες, ο αρμόδιος φορέας αναλαμβάνει την κάλυψη των δαπανών σύμφωνα με την υψηλότερη κλίμακα και επιστρέφει το εν λόγω ποσόν στον ασφαλισμένο ...».

Ελλείψει αυτής της διευκρίνισης, θα ήταν δυνατόν να θεωρηθεί ότι ο αρμόδιος φορέας επιστρέφει τις δαπάνες στο φορέα καταβολής και ότι ο ασφαλισμένος μπορεί στη συνέχεια να απαιτήσει την καταβολή της ενδεχόμενης διαφοράς, το οποίο δεν αντιστοιχεί στο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα με την ανάληψη της οικονομικής επιβάρυνσης στο πλαίσιο της προγραμματισμένης περίθαλψης.

Βρυξέλλες, 26 Οκτωβρίου 2006

5.12 Άρθρο 88: Τροποποίηση παραρτημάτων

Όπως αναφέρεται ήδη στο σημείο 3.5, στο παράρτημα XI, που είναι ακόμα κενό και για το οποίο γίνονται παράλληλα με τον κανονισμό εφαρμογής διαπραγματεύσεις σε επίπεδο Συμβουλίου, θα ορίζονται από τα κράτη μέλη συγκεκριμένες διαδικασίες για τον τρόπο εφαρμογής ειδικών εθνικών διατάξεων. Τα κράτη μέλη επιχειρούν εδώ να διατηρήσουν ορισμένες εθνικές διατάξεις. Λαμβανομένου υπόψη του αριθμού των διατάξεων που είναι δυνατόν να συμπεριληφθούν σε αυτό, το παράρτημα XI συνιστά ευαίσθητο μέρος του κανονισμού 883/2004.

Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ως προς τις καταχωρήσεις στο εν λόγω παράρτημα πρέπει να τηρηθεί αυστηρά η επιταγή της αναγκαιότητας. Η ΕΟΚΕ θα παρουσιάσει χωριστή γνωμοδότηση γι' αυτό.

5.13 Άρθρο 91: Τελικές διατάξεις

Ενόψει της σημασίας της ταχείας εφαρμογής του κανονισμού εφαρμογής για τους πολίτες, η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση προς τα κράτη μέλη –όπως αναφέρεται ήδη στο σημείο 3.4.– να ορίσουν σαφή προθεσμία για την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων στο Συμβούλιο για τον κανονισμό εφαρμογής. Μία τέτοια προθεσμία που θα προκύψει από πολιτική συμφωνία αποδείχθηκε εύλογη και εφικτή και στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής κάρτας ασφάλισης ασθένειας. Ο βασικός κανονισμός 883/2004 πρέπει να τεθεί σε ισχύ το συντομότερο δυνατόν.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτριος ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ